

կապիկներին (полюбоезьяны), գիշատիչներին և չիխլերին:

Այդ կենդանիները բոլորն էլ կաթնասուններ են: Երկրորդ և երրորդ հատորներն էլ են նւիրած կաթնասուններին, աճպէս որ միմիայն կաթնասունների դասակարգին նւիրած են մօտ 2200 մեծադիր երեսներ: IV, V և VI հատորները պիտի նւիրեն թռչուններին: Հետեւեալ հատորներում պէտք է նկարագրեն սողունները, երկակենցաղները և ձկները:

Աճպէս որ, նիւթի հարստութեան տեսակէտից, Բրէմի «կենդանիների կեանքը» չունի իր նմանը եւրոպա-

կան գրականութեան մէջ:

Հարուստ նիւթին միանում է հեղինակի գրաւիչ պատմելու ձևը:

Բացի բազմաթիւ հասարակ նկարներից, գրածքում կան նաև մի քանի շքեղ խրոմոլիտոգրաֆիաներ:

Այսօտ միայն որ աչդ հիանալի գրածքը քիչերը միայն կը կարողանան ձեռք բերել, որովհետև նրա գլինը շատ բարձր է. ամբողջ հրատարակութիւնը կարժենալ մօտ 60 ռ.

Ոճը պարզ ու հասարակ է, աչպէս որ գրածքը հեշտ կարող են հասկանալ նաև ոչ մասնագէտները:

Ս. Բ.

ՍՐԻՍՏԱԿԷՍ ԼԱՍՏԻՎԵՐՏՅԻ վարդապետի Հայոց պատմութիւնը. թարգմանեց Մինաս քահանայ Տէր-Պետրոսեանց: Ալեքսանդրապոլ, տպարան Ա. Մ. Մալխասեանի. 1893 թ. 233 էջ, ութածալ, գինն է 60 կոպէկ:

Մեր դասական մատենագրութեան զարկ տւեց Խորենացու աշխարհագրութիւնը, որին չաջորդեց Եղիշէի երկրորդ թարգմանութիւնը և ալսօր էլ ահա լոյս է տեսել Լաստիվերտցու թարգմանութիւնը: Անտարակոյս, ցանկալի է, որ մեր բոլոր դասական գրւածքների թարգմանութիւնն ունենալինք աշխարհիկ լեզուով, բայց կորիւնը, Բիւզանդը, Փարպեցին, Սէրէոսը, Ասողիկը և ալն թողած ձեռնամուխ լինել Լաստիվերտցու թարգմանութեան, մեզ օտարոտի է թւում: Թէև սա ԺԱ. դարու միակ պատմիչն է, բայց թէ իւր նշանակութիւնով և

թէ պատմական ոճով շատ երկրորդական տեղ է բռնում մեր հին գրականութեան մէջ, անաւանդ նա աւելի մի ողբերգու վարդապետ է, քան իսկական պատմիչ, որ ամեն մի երևոյթ բացատրում է ժամանակակիցների մեղքերի շատութեամբ և շարունակ ողբում է Հալաստանի թըշտաութիւնը, անհամար, շատ անգամ անկապ և անտեղի վկայութիւններ մէջ բերելով Ս. Գրքից, որին ինչպէս հրկում է, շատ է տեղեկ:

Գրքի բովանդակութիւնից ամենահետաքրքրական կտորներն են Բագրատունեաց անկումը և Թոնդ.

րակեցոց աղանդին նւիրած տեղեկութիւնները:

Լատտիվերացին առհասարակ նկարագրում է իր ժամանակակից գէպքերը և ըստ երեութիւն ստուգատում է:

Այս պատմիչը թարգմանած է նաև ֆրանսերէն:

Աշխարհիկ թարգմանութեանը կցած են 137 ծանօթութիւն և չատուկ անունների մի ցանկ, վերջինս ամբողջովին քաղւած է Վենետիկեան բնագրից և չարմարեցրած է թարգմանութեան էջերին, որ անշուշտ կարևոր է ուսումնասիրութեան ժամանակ: Մանօթութիւնները, սակաւ բացառութիւններով, աշխարհագրական անուններին են վերաբերում: Բայց աչդ ծանօթութիւնները ցանկակ էր որ աւելի որոշ լինէին. օրինակ՝ բաւական չէ տակ թէ «Խլաթը Բզնուէն Եանց գաւառի քաղաքն է» (223 եր.), «Շինին՝ Մանան աղի գաւառի բերդաքաղաք է» (223). «Ապահունի գաւառը Մեծ Հաւքի Տուրուբերան

աշխարհի գաւառներից մէկն է» (208) (ընդգծումները մէկն են), ալ պէտք էր ասել նաև որ Խլաթը գտնուում է Վանա՛ ծովի ափին և ալէն:

Թարգմանիչը նշանակել է ս. Գրքից քաղւած գլուխների և հատւածների տները, որոնք պատահում են ընագրում: Թէև ինքը դրան առանձին արժէք չի տալիս, (առաջաբան) բայց խնայէս դա կարևոր է և մեծ գիւրութիւն կարող է տալ ձեռագիրների համեմատական ուսումնասիրութեան և ընդգիրը վերականգնելուն:

Թարգմանութիւնը ընդհանրապէս բաւական աջող է. լեզուն կոկ, պարզ և ընթերցողների մեծամասնութեան համար շուրջմատչելի, աչնպէս որ, եթէ վիշելու չլինենք մի քանի չնչին անհարթութիւնները, թարգմանիչը հասել է իւր նպատակին:

Թուղթը և տպագրութիւնը մաքուր են և սարգ. զինը համեմատաբար թանկ չէ: Տպագրական սխալները շատ են:

Գ. Վեյ.—